

Kati Tervo-Niemelä
Käytännöllisen teologian professori
Itä-Suomen yliopisto

Kommenttipuheenvuoro Anu Gretschelin esitelmään *Nuori sukupolvi ja instituutiot* Kirkon tutkimuskeskuksen 50-vuotisjuhlassa 13.3.2019

Lämmin kiitos Anu Gretchelille valaisevasta ja kiinnostavasta esitelmästä ja tilaisuuden järjestäjille mahdollisuudesta kommentoida tätä esitelmää.

Haluan nostaa esiin kaksi teemaa: **sivuun ja osallisuuden ulkopuolelle jäävät nuoret ja nuorten luottamus instituutioihin.**

Ensimmäisenä haluan kommentoida Anu Gretschelin nuorisobarometrin ja nuorten syvähaastatteluun pohjautuvasta tutkimuksesta ilmiötä, joka liittyy nuorten jakautumiseen ja osallisuuden kokemusten kertymiseen tietyille nuorille. Hyvinvointi ja osallisuuden kokemukset näyttävät kertyvän tietyille nuorille, samalla kuin toiset jäävät lisääntyvästi ulkopuolella ja ovat vaarassa syrjäytyä.

Miten seurakunnat voivat tukea syrjäytymisvaarassa olevia nuoria?

Seurakunnan nuorisotoiminta kokoaa ennen muuta hyväosaisia. Ikävä totuus, josta moni mielellään olisi hiljaa. Erityisen selkeästi tämä näkyy isokoulutukseen hakeutuvien nuorten kohdalla: toimintaan lähtevät mukaan ennen kaikkea lukiolaiset hyvin koulussa menestyvät nuoret (tytöt); ja ne, joilla lähtökohtaisesti menee muutoinkin paremmin elämässä, sen sijaan ne, jotka seurakuntaa eniten tarvitsisivat jäävät usein ulkopuolelle. Muutoinkin esimerkiksi rippikoulusta näyttävät saavan eniten eväitä elämään ne, joilla niitä jo on: paremmasta sosiaalisesta taustasta tulevat, vähintään kohtuullisen hyvin koulussa menestyvät nuoret, ja nuoret, joiden kodissa on ollut linkitys kirkolliseen elämään. Tämä ei ole pelkästään Suomen ongelma, vaan näkyy laajasti eurooppalaisten kirkkojen nuorisotyössä ja nousee vahvasti laajojen kansainvälisten rippikoulua koskevien tutkimusten tuloksissa. Myös kun osallistumisprosentit laskevat, ensin toiminnasta jäävät pois heikommasta sosiaalisesta taustasta tulevat, pojat, ja ne, joilla ei ole aiempia kontakteja seurakuntaan. Hyvin menestyvät tytöt ovat taipuvaisempia jäämään.

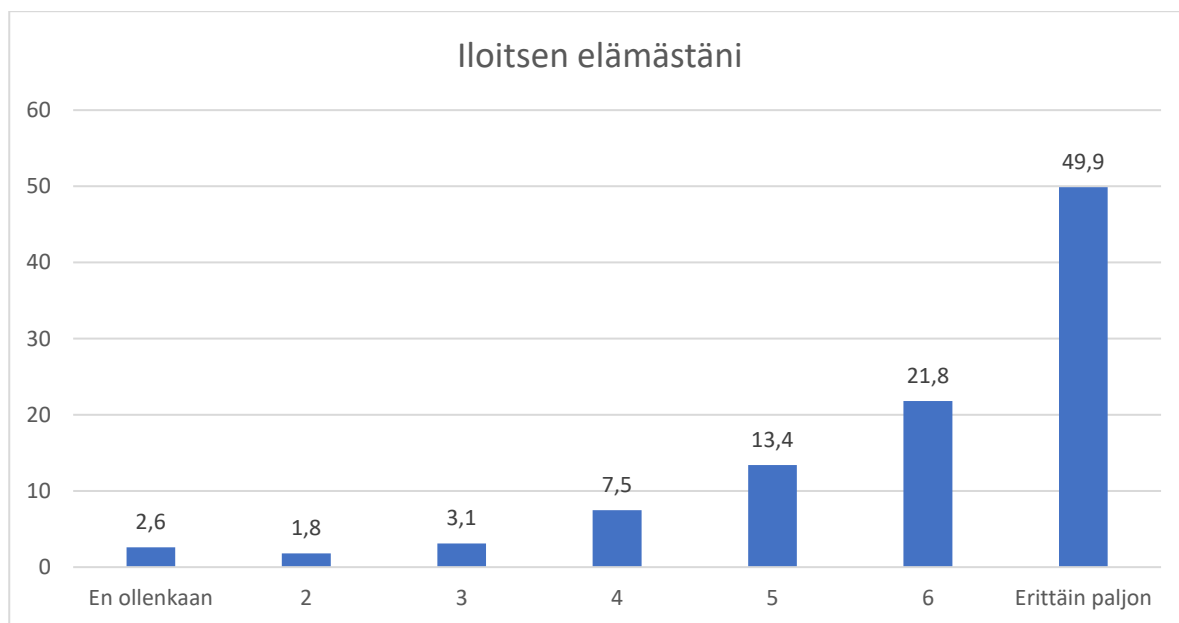
Seurakunnan nuorisotoiminnassa näkyy siis valitettavasti Raamatun kylväjä-vertauksesta tuttu lause: ”Jolla on, sille annetaan, ja hän on saava yltäkyllin, mutta joilla ei ole, siltä otetaan pois sekin mitä hänellä on” (Matt. 13:13). Ilmiötä nimitetään Matteus-efektiksi.

Vastaava näkyy Nuorisobarometrissa siinä, että NEET-nuoret (työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat) kokevat itsensä muita harvemmin uskonnolliksi tai aatteellisiksi. Vastaavanlainen osallisuuden jakautumisen ilmiö näkyy laajemminkin nuorisobarometrin tuloksissa, esim. nuorten kiinnostuksessa politiikkaa ja vaikuttamista kohtaan. Vahvinta kiinnostus on niiden kohdalla, joilla lähtökohtaisesti menee hyvin: korkeasti koulutettujen vanhempien lukiolaisnuoret, sen sijaan vähäisempää kiinnostus on esimerkiksi niiden nuorten keskuudessa, joiden vanhemmilla on alhainen koulutustaso tai perhe ollut lastensuojelun asiakkaana.

Iso kysymys kirkon nuorisotyössä on, miten toiminta voitaisiin saada kutsuvaksi ja kohtaavaksi niille, jotka sitä eniten tarvitsisivat. Nuoret tarvitsevat roolimalleja uskaltaakseen lähteä mukaan ja ylipäättään kyetäkseen samastumaan johonkin ryhmään. Näyttäytyykö kirkon nuorisotoiminta ulospäin liikaa menestyville suunnatulle, sellaiselle, jossa elämässä hapuilevalle ei ole tilaa? Reaalitodellisuus tässä on valitettavasti kaikesta päätellen enemmän ristiriidassa evankeliumin sanoman kanssa ja kirkon ydintehtävän kanssa kuin moni haluaisi ääneen myöntää.

Viime kesänä yli 7.000 suomalaiselta rippikoulunuorelta yhteistyössä kirkkohallituksen kanssa kerätty aineisto osoittaa yhden keskeisen tekijän monen nuoren kokemuksen taustalla: **Nuoren kyky iloita omasta elämästään**. Nuoria pyydettiin ottamaan kantaa siihen, missä määrin nuori iloitsee omasta elämästään.

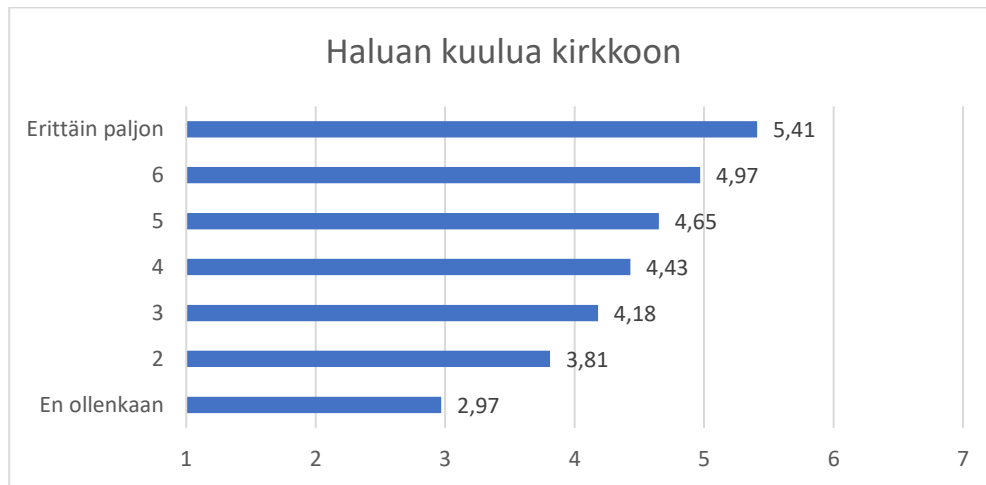
Kuvio 1. Rippikoulunuorten vastaukset väitteeseen ”Iloitsen elämästäni”. Rippikoulun itsearviointikysely. N=7293

Puolet nuorista iloitsee elämästään hyvin paljon, ja suurin osa muistakin pääosin. Osa voi kuitenkin selvästi huonosti.

Mikäli rippikoulun osallisuuden tai minkä tahansa muun kysymyksen vastauksia tarkastellaan, kaikissa nuoren kyky iloita elämästä selittää vahvasti nuoren kokemusta. Nuoren oma ilo omasta elämästä selittää sitä, että nuori viihtyy rippikoulussa ja kokee saavansa olla siellä oma itsensä, mutta myös sitä, kokeeko nuori rippikoulun merkityksellisenä tai sen hartauselämän itseään koskettavana. Nuoret, jotka iloitsevat elämästään, haluavat myös kuulua kirkkoon.

Kuvio 1. Rippikoulunuorten vastaukset väitteeseen ”Haluan kuulua kirkkoon sen mukaan, miten ovat vastanneet kysymykseen ”Iloitsen elämästäni”. Rippikoulun itsearviointikysely. N=7293

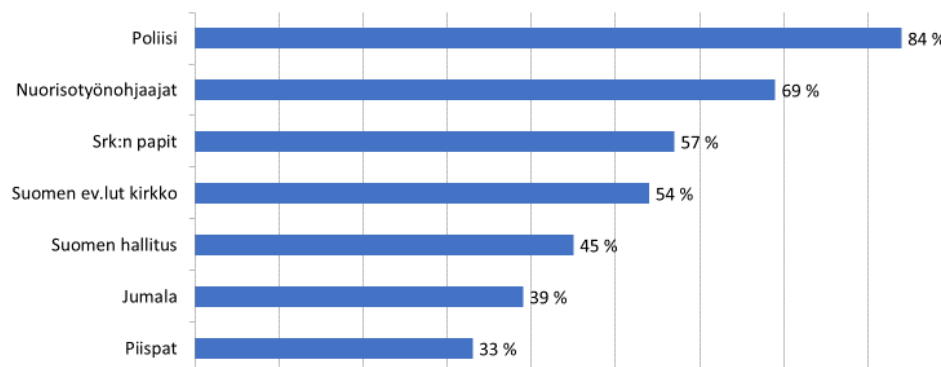

Ehkä seurakunnan kaikessa toiminnassaan pitäisi nostaa keskiöön nuoren kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin huomioiminen. Silloin myös kirkon sanoma voi nuorelle tulla eläväksi myös nuorelle, jonka elämässä ei mene niin hyvin.

Toinen näkökulma, jota haluan kommentoida on **luottamus**. Nuorisobarometrin tulokset nuorten luottamuksesta instituutioihin toistavat monissa tutkimuksissa havaittua: moneen muuhun nuoret luottavat enemmän kuin kirkkoon. Jopa maan hallitukseen, kunnanvaltuustoon ja ammattiyhdistysliikkeisiin nuoret luottavat enemmän kuin kirkkoon. Vertailussa vain poliittiset puolueet pärjäävät huonosti. Pilkotaan hieman osiin vielä nuorten luottamusta. Muutaman vuoden takaisesta tutkimuksestamme näytän yhden dian.

Kuvio 3. Nuorten luottamus eri tahoihin kaksi vuotta rippikoulun jälkeen. N=154. Lähde: Kansanvälisen rippikoulututkimuksen Suomen aineisto kaksi vuotta rippikoulun jälkeen.

Nuorten luottamus: Keihin seuraavista sinä luotat (Suomalaisnuoret vuotta rippikoulun jälkeen)?
N=154.

Kuvio osoittaa, mitä etäisemmästä tahosta nuoren arjessa on kysymys, sitä heikompaa luottamus on. Nuoret luottavat vahvasti poliisiin ohella nuorisotyönohjaajiin ja myös seurakuntapappeja kohtaan luottamus on vanhempaa kuin kirkkoa kohtaan yleisellä tasolla, piispoista puhumattakaan.

Läheisyys ja tuttuus on siis keskeisesti yksi luottamusta rakentava tekijä. Tämä tuttuus ja sen pohjalle kehittyvä luottamus rakentuu vahvasti henkilökohtaisten kohtaamisten kautta.

Toinen luottamusta rakentava tekijä on **ennakoitavuus**, myös nuorisobarometri nostaa tämän esiin. Mitä ennakoitavampaa kyseisen tahon toiminta on, sitä luotettavammaksi se koetaan. *Onko kirkon tai piispojen toiminta nuoren näkökulmasta huonosti ennakoitavissa?* Median kautta nuorelle kirkosta tai piispojen puheenvuoroista nouseva kuva tuskin edustaa vahvaa ennakoitavuutta. Sen sijaan kirkko näyttäytyy helposti erimielisenä ja itsensä kanssa riitelevänä. Pitkittyneet väännöt useimpien nuorien näkökulmasta itsestään selvien tasa-arvokysymysten äärellä eivät ole tätä luottamusta vahvistamassa.

Mutta mikä nuorta kutsuu kirkossa ja mikä rakentaa merkityksellisyyttä nuoren kokemusmaailmassa?

Useiden tutkimusten tuloksissa nousee samankaltaiset tekijät:

- tuttuus
- nähdyksi ja kuulluksi tuleminen: kokemus siitä, että MINUT nähdään
- osallisuus: se, että nuori (tai minkä ikäinen tahansa) saa olla mukana vaikuttamassa, ei vain ulkopuolisena osallistujana
- kokemus armosta ja hyväksytyksi tulemisesta puhuttelee kaikkia iästä riippumatta

